

4. Балакірева О. М. Динаміка матеріального становища та соціально-економічних очікувань населення: березень 2014 / О. М. Балакірева, І. В. Серета // Український соціум. – 2014. – Вип. 1. – С. 148–174.

5. Бодрийяр Ж. Система вещей / Ж. Бодрийяр. – М.: Рудомино, 1993. – 374 с.

УДК 378.14

ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПІДГОТОВКИ ЕКОНОМІСТІВ ДЛЯ СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Мартіянова Марина Павлівна – кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки підприємства та менеджменту,
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Ушкальов Володимир Васильович – кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки підприємства та менеджменту,
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

У сучасних умовах постійних і безперервних змін в усіх сферах людської діяльності зростають вимоги й до фахівців у сфері економіки. Потреба забезпечення високої якості підготовки обумовлює необхідність удосконалення системи формування як особистості професіонала, так і уточнення змісту професійних компетентностей, якими він має володіти. Отже, виявлення проблем, що виникають під час здійснення змін в цьому процесі, стає першочерговим завданням на шляху модернізації системи освіти в цілому.

Метою дослідження є визначення ключових проблем у формуванні економістів для підприємств України з урахуванням вітчизняної специфіки.

Сучасною концептуальною основою реформування системи підготовки економістів виступає Болонський процес та, зокрема, його проект Tuning, метою якого є захист різноманіття систем освіти при їх гармонізації шляхом визначення та формування системи відповідних компетентностей. При цьому визначення контрольних параметрів із предметних областей навчального процесу, відповідно до цього проекту, здійснюється на основі виділення переліку загальних і професійних компетентностей випускників, які в подальшій професійній діяльності і забезпечують виконання виробничих функцій і завдань [1–2].

В загальному розумінні в проекті Tuning розглядаються дві різні сукупності компетентностей:

- 1) компетентності, які залежать від предметної області. Вони є ключовими для будь-якого ступеня і безпосередньо пов'язані із спеціальними знаннями предметної області;
- 2) компетентності, які є загальними для будь-якого ступеня і вважаються важливими певними соціальними групами – випускниками вищих навчальних закладів та роботодавцями [3].

За методологією проекту на формування переліку компетентностей мають суттєвий вплив такі групи, як: випускники, роботодавці та викладачі. Ідентифікація уявлень кожної з груп здійснюється шляхом анкетування випадкової вибірки респондентів серед зазначених категорій та пред'явлення їм для подальшої оцінки 30 компетентностей, які розподілені на три категорії: інструментальні компетентності, міжособистісні компетентності, системні компетентності. Проведені дослідження свідчать про те, що спостерігаються значні відхилення в оцінках значущості компетентностей різними категоріями респондентів. Проте погляди кожної з груп, взяті окремо, не дозволяють стверджувати про їх переважну відповідність реальності. І тому саме подолання фрагментарності бачення груп і є основною проблемою формування оптимального переліку компетентностей для отримання певного ступеня в певній предметній області.

Ще однією проблемою формування необхідних компетентностей виступає потреба врахування такого фактора, як особливості країни. Тож у структурі професійної майстерності різні компетентності можуть різ-

нитися вагою, а отже, самі компетентності можуть виступати як фактори професійної успішності.

У рамках проекту Tuning для визначення особливостей країни, які є домінуючими у формуванні результативної поведінки, розроблена методика, що класифікує потенційно впливові фактори за трьома групами: сильний вплив – існують великі відмінності між країнами; середній вплив – відмінності менші; вплив відсутній – компетентності, вага яких є схожою для усіх країн [2].

При цьому під час порівняння компетентностей, сформованих для однієї предметної сфери, але в різних країнах, найбільшу увагу необхідно приділяти складу та сутності тих компетентностей, які опинилися в групах сильного та середнього впливу. В рамках власного дослідження, що було проведене на українській вибірці, зазначений перелік компетентностей був оцінений експертами. Результати цього аналізу наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Результати розподілу компетентностей за значенням для України

Шифр компетенції	Назва компетентності	Рівень значущості
1	2	3
imp1	Здатність до аналізу та синтезу	1
imp13	Здатність пристосовуватись до нових ситуацій	1
imp15	Розв'язання проблем	1
imp17	Взаємодія і робота в команді	1
imp18	Міжособистісні навички та вміння	1
imp19	Лідерські якості	1
imp23	Здатність працювати в міжнародному середовищі	1
imp25	Здатність працювати самостійно	1
imp26	Планування і управління проектами	1
imp3	Здатність до організації та планування	1
imp30	Бажання досягти успіху	1
imp5	Засвоєння основ базових знань із професії	1
imp7	Знання другої мови	1

Секція 3. ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ НЕРІВНОСТІ

Закінчення табл. 1

1	2	
imp8	Елементарні комп'ютерні навички	1
imp9	Дослідницькі навички і уміння	1
imp10	Здатність до навчання	2
imp11	Навички управління інформацією	2
imp16	Прийняття рішень	2
imp2	Здатність застосовувати знання на практиці	2
imp4	РОЗУМІННЯ культури та звичаїв інших країн	2
imp27	Ініціативність та дух підприємництва	2
imp29	Турбота про якість	2
imp4	Базові загальні знання	2
imp6	Усне і письмове спілкування рідною мовою	2
imp12	Здатність до критики і самокритики	3
imp14	Здатність породжувати нові ідеї (креативність)	3
imp20	Здатність працювати в міждисциплінарній команді	3
imp21	Здатність спілкуватися з експертами з інших галузей	3
imp22	Позитивне ставлення до несхожості та інших культур	3
imp28	Етичні зобов'язання	3

Усі компетентності були розподілені за трьома групами: 1 – мають вагомe значення, 2 – мають середнє значення, 3 – мають невелике значення.

Цей аналіз показав, що значущість різних компетентностей для українського середовища відрізняється від загальної, тому цей фактор потребує особливої уваги під час упровадженні проекту Tuning у системі вищої освіти України. Порівнюючи національну систему формування компетентностей та проект Tuning, можна виділити такі принципові відмінності, що також має бути враховано:

1. В рамках проекту Tuning загальні компетентності підрозділяють на групи: інструментальні, міжособистісні та системні.

2. Проект Tuning не підрозділяє компетентності, як загальні так і предметні, окремо на компетентності для бакалаврів, спеціалістів і магістрів, а виділяє рівні освоєння компетентностей.
3. Проект Tuning представляє максимальний набір компетентностей, з якого вищі навчальні заклади, формуючи конкретні освітні програми, обирають лише ті, які вони вважають потрібними та можуть забезпечити ними студентів у рамках цієї програми.

Таким чином, вирішення окреслених проблем при реалізації на практиці Tuning-проекту надасть можливість формування саме тих компетентностей у фахівців-економістів, що відповідатимуть як потребам підприємств, так і особливостям організаційної і бізнес-культури, що склалися у країні. В подальших дослідженнях доцільно розробити модель оцінки динаміки формування професійних компетентностей та ефективності освітніх заходів.

Література

1. Tuning Educational structure in Europe [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.unideusto.org/tuningeu/>.
2. Байденко В. І. Болонський процес: пошук спільності європейських систем вищої освіти (проект Tuning) [Електронний ресурс] / В. І. Байденко. – Режим доступу : http://yspu.org/trn_level_edu/7/tuning1.pdf.
3. Ключові орієнтири для розробки і реалізації освітніх програм у предметній галузі «Економіка та менеджмент» [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.deusto-publicaciones.es/ud/openaccess/tuning/forms_tuning/form_tuning33.html?lang=en_LJS.

